

**כאן** בעלֵין כאן באמהות כאן בימות החמה כאן בימות הנשמים.  
פ"ה דעלין קשין ואמהות יפין אמהות שרשין בימות החמה  
יפין שמזניין הגוף בימות הגשמים קשין משמע לפירוש דעלין לעולם  
קשין ואפי' אמהות אינן יפין אללא בימות החמה וסימה דצפרק

פת קיבר ושכר חדש וירק לא קשיא הא  
 בתומי וכרתי הא בשאר ירקי כדתניא שום  
 ירק כרישין חצי ירק נראה צנן נראה סם  
 חיים והא תניא נראה צנן נראה סם המות  
 לא קשיא כאן בעלין כאן באמהות כאן  
 בימות החמה כאן בימות הגשמים אמר רב  
 יהודה אמר רב כל עיר שיש בה מעלות  
 ומודרות אדם ובהמה שבה מתים בחצי ימיהן  
 מתים ס"ד אלא אימא מזקינים בחצי ימיהן  
 אמר רב הונא בריה דרב יהושע הני<sup>א</sup> מולייתא  
 רבי בירי ודבי גרש אוקנון תנו רבנן<sup>ב</sup> \* בא  
 לרבעה מרבעה בריבוע עולם נותן צפונה  
 לצפון עולם ודרומה לדרום עולם וסימניך  
 עגלה בצפון ועקרב בדרום רבי יוסי אומר  
 אם אינו יודע לרבעה בריבוע של עולם  
 מרבעה כמין התקופה כיצד<sup>ג</sup> חמה יוצאה  
 ביום ארוך ושוקעת ביום ארוך זה הוא פני  
 צפון חמה יוצאה ביום קצר ושוקעת ביום  
 קצר זה הוא פני דרום תקופת ניסן ותקופת  
 תשרי חמה יוצאה בחצי מזרח ושוקעת  
 בחצי מערב שנאמר<sup>ד</sup> הולך אל דרום וסובב  
 אל צפון<sup>ה</sup> הולך אל דרום ביום וסובב אל צפון  
 כלילה סובב סובב הולך הרוח אלו פני מזרח  
 ופני מערב פעמים מהלכתן ופעמים מסבבתן  
 אמר רב משרשיא ליתנהו להני כללי דתניא  
 לא יצאה חמה מעולם מקרן מזרחית צפונית  
 ושקעה בקרן מערבית צפונית ולא יצאה  
 חמה מקרן מזרחית דרומית ושקעה בקרן  
 מערבית דרומית אמר שמואל<sup>ו</sup> אין תקופת  
 ניסן נופלת אלא בארבעה רבעי היום או  
 בתחלת היום או בתחלת הלילה או בחצי  
 היום או בחצי הלילה ואין תקופת תמוז  
 נופלת אלא או באחת ומחצה או בשבע  
 ומחצה בין ביום ובין כלילה ואין תקופת תשרי  
 נופלת אלא או בשלש שעות או בתשע שעות  
 מבת נופלת אלא או בארבע ומחצה או כעש  
 ו ואין בין תקופה לתקופה אלא תשעים ואח  
 תקופה מושכת מחברתה אלא חצי שעה וא  
 שנופלת בצדק שאינה משברת את האילנות  
 בצדק שאינה מייבשת את הזרעים והוא דאין

רן לעיל חמה יוצאה ביום ארוך כו': או בשחלה היום או בשחלה  
 וימות החמה שס"ה ימים ושש שעות חשוב אותן כולם בשביעיות  
 ימי' לשה השלישית בשחלה יום ו' ובשנה הרביעית בחצי יום שבת  
 וכלות בא' מן הרביעיות הללו: ואין הקופה חמון נופלת אלא באהם  
 ת היום אותה של תמוז בשבעה ומחלה ביום וכשתקופות ניסן בחצי  
 לתקופות שבאותו יום שזו נופלת זו נופלת אלא נמשכת להלן משעה  
 שזו ולפי זה התשובות אותה של תשרי נופלת או בא' או ב' אלא  
 ה של תשרי בא' וכן כולם והוה סימן אוג"ו ואל"ד כשתקופות ניסן  
 שניה של ניסן בחצי היום דהיינו ב' שעות ושל תמוז בא' ומחלה  
 דפרשית. חשוב ל"א יום כולן שביעיות תמימות הן ו' שעות ומחלה  
 ה: שהן רביע של שס"ה ורביע: ואין קופה מושבת מחברתה אלא חצי  
 ואח' סדורן והילוכן תחלת ליל א' בשבת משמש כוכב ואחריו לזנה ואחריו  
 שונה ליום א' בשבת חמה ואחריו נוגה ועוד כל"ש רמח"ן תמצא סימני  
 של כל לילי השבוע כל"ש חל"מ ור' שבת דל"יו"ו הרופא ז"ל פירש  
 תקופה לתקופה אלא ו' שעות ומחלה נמצא שחס נפלה תקופת ניסן  
 י לזנה וכן כולם שבמזל"ו ו' שעות ומחלה אחר נפילתה של ו' תנוה  
 ילד. מולד לזנה של ניסן או של טבת בשעת לזנה או בשעת זקד:

פס קיבר. שו"ר בלע"ז: **טומו ורכי.** לא מעלו כן שמעתי. ונראה  
בצעמי טומו ורכי מעלי והכי תנא (ב"ק דף קפג.) חמשה דברים נאמרו  
משביע משחין ומאחיל הפנים ומרבה את הזרע והורג כינה  
בצמעים וכרישין נמי תניא בצרכות (דף קד:) **דיפין לבני מעים: שום**  
**ידיק.** אני שמעתי לגאלי אבותי ואני אומר  
לשבח: עליון. קשין אמהות יפין. פת היבר ושבר הדג

אמהות שרשין: צימום החמה. יפין  
שמענני את הגוף. צימום הגשמים  
קשין: מוקיני. מפני הטורח: צי  
צירי וצי נרש. צ' עיירות ויש בין  
לו מלות ומורדות וכן מוליחא:  
ואוקוני. הזקוני: ציבוע של עולם  
כדמפרש ואיל: גותל פלוגה לנפון  
עולם ודומה לדרום עולם. ולא  
באלכסון של עולם: וסימניך. אם  
איך יודע לכוין כפון ודרום: עגלה  
נפון ועקרב צדרום. מלות הן:  
אם אינו יודע לרבעה ציבוע של  
עולם. שאינו מכיר במזלות הללו:  
בעצם מין הקופה. לפי הילוך  
סיבוב החמה ניכר איזו רוח דרומית  
ואיזו רוח צפונית: חמה יואח ציוס  
ארוך. אותו רוח שאתה רואה  
שחמה יואח ציוס ארוך של ימי  
תקופת תמו (א) יואח צלילו האחד  
ושוקעת באותו רוח עצמו צלילו  
האחר: וזו פני נפון. לפי שהחמה  
לעולם ציוס ממורח לדרום מהלכת  
כדמפרש קרא (קחלת ב) הולך אל דרום  
והליכת החמה ציוס היא אצל צלילה  
אינו הולך אלא סובב מחוץ לכיפה

(א) גירסת הערוך מליאתא  
ספירוש רבקים גבוהים,  
(ב) 'ע' תוס' חולין קכו. ד"ה,  
(ג) 'הני', (ג) 'תוספ' פ"ד ה"ה,  
(ד) פסחים ז"ה. (ה) ד"צ כה;  
(ו) ב"מ: דונולו, (ז) 'לפינו  
הגירסא זווי וזיא היא עין  
בערוך עכר זוו א"ל.

תורה אור השלם

וְהוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם וְסוּבָב  
אֶל צָפוֹן סוּבָב סָבִיב הוֹלֵךְ  
הָרוּחַ וְעַל סְבִיבָתוֹ שָׁב  
הָרוּחַ: קֹהֶלֶת א ו

## הגהות הב"ח

[illegible]

לעזי רע"י

שונד"ר [שיאונדיי"ר].  
משני, בעל איכות נחותה.

## מוסף רש"י

[illegible]

הרבינו חייט

אמר רב הונא בריה דרב  
הושע (אתא דנרש ודבי  
בארי) הני מוליתא  
בנרש ודבי בארי פו  
מוליתא (דביקים)  
גבוהים אזקנין.  
ת"י הבא לרבעה מרבעה  
כריבוע העולם, נותן  
לצפון העולם  
הדרומה (העולם).  
לרבעה כפון  
העולם יראה מקום

העלה בשמים, ואל צפן העולם, וכנגד עקרב ערס, והצפן טורעני העיר, הקוסמוס והתחלה ואל הצפון ושיטתה עקרב אל הדורס, וכעמות יסוד לדרוס ושמאלו יסוד, לפני דורס ואחרי מערב, בא י ויס ואמר קח הן הן

הן י עגלה בצפון ועקרב בדרום, מידו לאו כל אדם יכול לכוין כיוון זה בקביעות הכוכבים, אלא נוח לו לרבעה כסביות

הכוכבים, כיצד, עקרב שהחמה נזרחה בו תהפוקת מזה ואל חולץ (נעמן) חולץ וסובב לחאוריו והוא כל היום

המקור הדורס עולה ושוקעת גנגד במערב, זהו י צפון. הקוסמוס שהחמה נזרחה בו תהפוקת שבת מחולץ בימלה, היום

ויורד ושוקעת נגדו במערב, זהו י דרום. הקופת יסוד חולץ תהפוקת שבת יוצאה באמצע מזה ושוקעת באמצע (מערב).

זהו י(ה)חולץ מחלו תעלמותו וסובב בקרן צפנית חלוץ אל חלוץ זה שפועל עליו כח צפון, תהפוקת

**רבינו חננאל** (המשך)  
 וְחִשְׁבֵּי וְזִרְחָת מַחְלֵין נִגְוָה  
 וְשׁוֹכֵב בְּקֶרֶן דְּרִימִית  
 וְדִימִית חֲלוֹן אַחֵר חֲלוֹן  
 בִּילְגָה. כִּשְׁמֵי עֲלֵהוּן  
 וְתִשְׁרִי סֹבֵב בְּקֶרֶן דְּרִימִית  
 (כְּמִימִי) [בְּמִימִי] אֶקְרָאנֵם  
 כִּי קִצּוֹת הַשְּׁמִימִין לִקְצֵת  
 לִפְסִיךְ הָאֶהָרָק  
 הַלֵּילָה שְׁרִי. נִמְצָא  
 הַחֲמָה עוֹלָה וְזִרְחָת  
 מִתְקַפֶּטת נִיסָךְ עַד תְּקוּפָה  
 מֵאֲמָצַע הָרִיקִיעַ  
 וְלִפְסוֹף. מְחַלְתָּ בִּיּוֹם  
 כְּנֻגָּה מִן הַמִּזְרָח כְּלוּל,  
 וְכֻבְּעָמֶה עַד שְׁמֵינִי כְּנֻגָּה  
 הַמִּשְׁקָהּ שׁוֹרָה מִמֶּנּוּ  
 וְשׁוֹשְׁקָה בּוֹ. וְכִי כָּל יוֹם  
 יוֹשֵׁם עַד תְּקוּפַת תְּמוֹה.  
 בְּתִקְוַת תְּמוֹה וְזִרְחָת  
 מִזְרִיחָת הַמִּזְרָח  
 מְחַלְתָּ בִּיּוֹם מִזְרָח  
 וְדִרְסוֹ מְעַרֵב וְשׁוֹקֶט  
 בְּקֶרֶן מְעַרְבִית צְפוֹנִית  
 עַד. מִתְקַפֶּטת סֹבֵב  
 הַחֲמָה וְעוֹלָה כְּנֻגָּה  
 הָדָרִית כִּי יוֹם עוֹלָה  
 שְׁחֹחֹת בְּתִקְוַת מְעַרֵב  
 מֵאֲמָצַע מְחַלְתָּ, עוֹלָה  
 וְהוֹלֶכֶת בְּכָל יוֹם עַד  
 שְׁחֹחֹת בְּתִקְוַת סֹבֵב  
 בְּקֶרֶן מִזְרִיחִית דְּרִימִית  
 וְשׁוֹשְׁקָה עוֹלָה דְּרִימִית  
 נִמְצָא הַחֲמָה מְעַרֵב  
 מְחַלְתָּ מִזְרָח מְעַרֵב  
 עֲפֻמִּים בִּיּוֹם וְעֲפֻמִּים  
 אֲבָל בְּדִרְסוֹ  
 לִלְעוֹלָה מְחַלְתָּ בִּיּוֹם  
 וְלִלְעוֹלָה עוֹלָה  
 וְלֹא נִרְאִית לְעוֹלָם בִּיּוֹם  
 בִּירוֹחַ צְפוֹנִית. אֵל לִלְעוֹלָה  
 דְּרִימִית. וְהוּא  
 [וְהוּא] אֵל דִּרְסוֹ וְסֹבֵב אֵל  
 אֵל חֲלוֹן אֵל דִּרְסוֹ בִּיּוֹם  
 וְסֹבֵב אֵל חֲצוֹן חֲלוֹן  
 [סֹבֵב] חֲלוֹן הָרִיקִיעַ וְכִי  
 (פ) מִזְרָח מְעַרֵב  
 שְׁמַעְפֻּמִּים מִלְחָתָם עֲפֻמִּים  
 וְדָרָךְ וְכֻכְבִּים  
 הַשְּׁמַעְפֻּמִּים וְכֻכְבִּים  
 טוֹרְעוֹנִים עוֹלִיחִים. וְכִי  
 מְשַׁרְשָׁרֵם וְרֹחֵה דְבִיר  
 וְאִמֵּר לִיתְנוּהוּ הַלֵּנִי

כחלי, מעולם לא יצא  
מקן מורחית  
צפנית, ולא שקעה בקרן  
מעברית, צפנית, וכן  
המקן מורחית  
דומית, ולא שקעה בקרן  
מורחית דומית. תלמוד  
המקן ישראל לא יוסי מי  
ששארן יכול [לבררן] את  
הרוחות, ילמוד מן  
התקופות ממקן שהחמה  
ורוחות בתקופת המזר ד  
מקן שזרחת בתקופת  
אילו פני מורה.  
משוקעת  
בתקופת טבח דמ מקום  
ששוקעת בתקופת המזר  
אילו פני מורה, והשאר  
פני צפון מזרח, דרשמי  
הולך אל דרום וטובכ אל  
צפון. ניהח במורה ובכית  
עומדים כדמה גינחית  
וגינו הנביאים לעשות  
המחזיר להיות החמה  
מפספסת בן בתקופת

חדש, שער העליון, שער  
בתחילת היום או בתחילת  
י נופלת אלא בג' ו'. ואין  
שעות. ותקופת תשרי בג'  
לא ד' שעות ומחצה, ואין  
יסן שנופלת בצדק שאינה  
ננה או בלבנה או בצדק.